

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Vera sententia statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

injuriā: quia, ut ait Prosper ad Demetriadem, cap. 7. *Gratia Dei nisi tota suscipitur, tota repellitur: sicut enim alienus est à numero fidelium. & forte sanctorum, qui in aliquo à Catholica veritate dissentit, ita extra gratiam efficitur, qui aliquid de ejus plenitudine difficitur.* Plenitudo porro ista, pro præsentī humanæ infirmitatis statu, binas includit prærogativas, quarum una in gratiæ sufficientia, altera in ejus energia, seu efficacia consistit. Quisquis proinde sive de sufficientia, sive de efficacia Christianæ gratiæ aliquid diffiteretur, extra gratiam penitus esse convincitur: quia, ut ex Prospero jam audivimus, *Hæc tota repellitur, nisi tota suscipitur*; unde rectè ibidem paulò infra subinfert: *Plenè ergo & veraciter confrenda est gratia Dei, simulque sufficientia & efficacia ejus prædicanda.*

31. Utramque semper Schola Thomistica constanter docuit & prædicavit, ac indefesso labore, ab ortu suo, per quatuor sæcula, non minus fortiter ac generosè pro sufficienti, quàm pro efficaci gratia decertavit. Hæc est doctrina, quam fuxit in suis cunabulis ab uberibus Angelicis Angelici Doctoris; cum qua adolevit & crevit, & cum qua semper gloriosè vivet, & vincet, palmæque instar altius inclinata resurget, nec portæ inferi prævalebunt adversus eam.

32. Plura circa utramque gratiam hîc inferenda paraveram, quæ ob reverentiam Apostolicæ Sedis, strictissimè prohibentis ne hujusmodi quæstiones & controversiæ typis mandentur, libenter supprimo, donec ea publicandi facultas concedatur. Hæc est tota silentij nostri ratio, & sacrum sigillum.

Si verò (studiosè lector) completum de gratia Tractatum habere velis, lege quæ de divinorum decretorum efficacia & voluntate Dei antecedente & consequente, contra Jansenianos, & Molinistas, fusè tractavimus; ex principiis enim ibi statutis, facile colligere poteris quæ hîc de gratia sufficienti & efficaci desiderantur.

DISPUTATIO IV.

De Causa Gratiæ.

Ad quæst. 112. D. Thomæ.

29. **D**Eclaratis necessitate, naturâ, & speciebus utriusque gratiæ, habitualis scilicet & actualis, sequitur dicendum de causis ejus: præcipua autem difficultas est de causa efficiente, & dispositiva gratiæ habitualis, quæ est primum analogatum sub hoc nomine gratiæ, unde de his tantum causis hîc agemus.

ARTICULVS PRIMVS.

Virum solus Deus possit esse causa principalis gratiæ habitualis?

30. **P**Artem negativam tenent Medina 3. parte quæst. 13. dubio ultimo, & Cabrera ibidem disp. 2. ubi docent humanitatem Christi, seu Christum in quantum hominem, esse causam principalem gratiæ sanctificantis in omnibus justis, secundariam tamen, & Deo subordinatam. Sed pro contrariæ, & ab omnibus ferè receptæ sententiæ defensione, sit

Tom. IV.

§. I.

Vera sententia statuitur.

Dico igitur, nullam creaturam, quantumcumque perfectam, nequidem Christum in quantum hominem, posse esse causam principalem gratiæ sanctificantis. Ita D. Thomas hîc art. 1. in corp. & in resp. ad 1. ubi ait: *Humanitas Christi est sicut quoddam organum Divinitatis ejus... & ideo non causat gratiam propriâ virtute, sed ut instrumentum, virtute Divinitatis adjuncta.*

21. Probatur primò conclusio: Scriptura & SS. Patres attribunt Deo ut ipsi proprium, justificare homines, & à peccato mundare: Sed homines justificantur, & à peccato mundantur per gratiam sanctificantem: Ergo productio gratiæ soli Deo ut causæ principali tribui potest. Minor patet: Major verò probatur ex illo Job 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?* & ex illo Isaïæ 43. *Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates.* Item ex illo ad Roman. 8. *Deus est qui justificat, qui est qui condemnet?* Quibus verbis aperte declaratur, nullam creaturam posse principaliter mundare aut justificare hominem, sed id esse Deo proprium & singulare. Quare Augustinus lib. de peccat. meritis cap. 14. ait: *Si quis dicere potest, ego justifico te, etiam dicere potest, crede in me.* Unde concludit, quod sicut non est credendum nisi in solum Deum, ita nullam creaturam, sed solum Deum justificare posse.

Neque valet, si dicas, illa testimonia intelligenda esse de causa principali quæ sit prima, ac proinde independens à superioris concursu; non tamen de principali secundaria. Non valet, inquam, cum enim proprium sit Dei esse causam primam, & independentem ab alia superiori, non tantum respectu divinæ gratiæ, sed etiam per ordinem ad quemcumque effectum, nihil locis citatis adferret Scriptura, quod esset speciale productioni ipsius gratiæ.

32. Probatur secundò: Qui principaliter causat gratiam, dat etiam ut causa principalis Spiritum Sanctum: Sed nulla creatura, neque etiam Christus in quantum homo, habet potestatem physicam & principalem ad dandum Spiritum Sanctum: Ergo neque ad infundendam gratiam. Major patet, nam in ipsa collatione gratiæ & charitatis datur Spiritus Sanctus, juxta illud ad Roman. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Minor verò suadetur primò ex D. Thomæ 3. p. quæst. 8. art. 1. ad 1. ubi sic ait: *Dare gratiam, aut Spiritum Sanctum, convenit Christo secundum quod Deus auctoritative, sed instrumentaliter convenit etiam ei, secundum quod est homo, in quantum scilicet ejus humanitas instrumentum fuit Divinitatis ejus.* Quam doctrinam hausit ex Augustino lib. 1. de Trinit. cap. 12. ubi distinguit plura, quæ Christo conveniunt quatenus Deus est, & quatenus homo: inter alia verò docet Christum secundum formam Dei Joan. 16. Apostolis de Spiritu Sancto, ad illos post suam ascensionem mittendo, dixisse: *si autem abiero, mittam illum ad vos; secundum formam verò servi, quatenus scilicet erat filius hominis, dixisse Joan. 14. Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis:* quod significat se ut hominem non posse principaliter ex sua auctoritate dare Apostolis Spiritum Sanctum.

P. ij

ctum, sed quatenus est homo, debere ipsum precibus a Deo obtinere.

4. Confirmatur ex Cyrillo lib. 11. in Joan. cap. 35. ubi docet, ideò dictum fuisse Numeror. 11. Deum accepisse de spiritu Moyſis, & dedisse Septuaginta Senioribus, ut significaretur nullum præter Deum posse principaliter dare Spiritum sanctificationis: Ergo nulla creatura, nec etiam Christus, in quantum homo, habet potestatem physicam & principalem ad dandum Spiritum Sanctum.

5. Ratio etiam id suadet: Oportet enim donum esse quodammodo ipsius dantis, vel per identitatem, vel per originem, vel per possessionem, ut docet D. Thomas 1. p. quæst. 38. art. 1. ad 1. Sed nullo istorum modorum potest Spiritus Sanctus esse Christi, in quantum hominis, multo minus alicujus puræ creaturæ: Ergo nec Christus ut homo, nec aliqua creatura, potest dare principaliter Spiritum Sanctum.

6. Probatur tertio conclusio: Per gratiam habitua-lem adoptamur in filios Dei: Sed nulla creatura, nec etiam Christus, in quantum homo, potest principaliter nos adoptare in filios Dei: Ergo neque nobis tribuere gratiam, Major pater ex dictis toto art. 5. disp. 2. Minor probatur. Adoptare in filium soli illi convenit, qui habet naturam, quæ est principium quo generationis naturalis; cum filius adoptivus substituatur loco filij naturalis: Sed humanitas Christi non est natura, quæ sit principium quo generandi filium naturalem Dei: Ergo Christus ut homo nequit principaliter nos adoptare in filios Dei.

7. Confirmatur: Ille solum potest adoptare in filium, qui connaturaliter habet jus ad hereditatem: Sed nec Christus ut homo, neque ulla pura creatura habet connaturaliter jus ad visionem beatam, quæ est Dei hereditas; cum visio beatifica nulli rei creatæ vel creabili possit esse connaturalis, ut in Tractatu de visione beata ostensum fuit: Ergo idem quod prius.

Disp. 1.
art. 1.

8. Confirmatur ampliùs: In hoc differt adoptio divina ab humana, quòd ista sit per solam acceptationem extrinsecam ad hereditatem patris adoptantis; illa verò per intrinsecam adoptati mutationem, ut docet D. Thomas 3. p. quæst. 23. art. 1. in corp. his verbis: *Hoc autem plus habet adoptio divina quam humana, quòd Deus hominem quem adoptat, idoneum facit per gratia munus ad hereditatem celestem percipiendam; homo autem non facit idoneum eum quem adoptat, sed potius eum jam idoneum eligit adoptando*: At nulla creatura potest physicè immutare animam aut voluntatem hominis, sed id Deo proprium est ac singulare; cum ipse solus possit intra terminos ejus illabi, & in sinum ejus intrare, juxta illud Ezechiel. 44. *Porta hæc clausa erit, & vir non transibit per eam; quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam*: Ergo nulla creatura, nec etiam Christus, in quantum homo, potest principaliter nos adoptare in filios Dei.

9. Quartò probatur conclusio: Si possibilis esset creatura, quæ gratiam sanctificantem principaliter physicè produceret, vel id præstaret eam creando, vel ex potentia obedientiali animæ educendo: Neutrum dici potest: Ergo &c. Major patet: produci enim non potest gratia, nisi vel ex nihilo per creationem, vel per educationem ex potentia, non naturali, sed obedientiali sui subjecti. Minor verò probatur in primis quoad creationem: quia cum creatio sit productio entis è nihilo, atque adeò entis quæ ens est, necesse est quòd

A ille qui est causa principalis creationis, habeat dominium supra ens producibile ut sic, atque adeò quod sit dominus omnis entitatis producibilis; quod tamen repugnat manifestè convenire alicui creaturæ.

Secundò quoad educationem de potentia obedientiali animæ, probatur eadem Minor: quia sicut qui educit principaliter aliquid de potentia naturali subjecti, habet eo ipso dominium supra talem potentiam; ita qui educit aliquid de potentia obedientiali, debet similiter habere dominium in talem potentiam: Atqui potentia obedientialis, cum sit ea quam habet qualibet creatura ad obediendum Deo, in omnibus quæ non implicant contradictionem, dominio creaturæ subdi non potest: Ergo nulla creatura potest ut causa principalis educere gratiam sanctificantem ex potentia obedientiali animæ.

Denique suaderi potest conclusio ratione D. Thomæ hic art. 1. Causa principalis debet esse majoris, vel saltem æqualis perfectionis cum suo effectu: Sed nulla creatura potest superare vel adæquare in perfectione gratiam sanctificantem; cum enim illa sit formalis ac physica naturæ divinæ, ut infinita est, & ens per essentiam, & quatenus totam essendi plenitudinem continet, participatio, superat in perfectione essentiali omnem substantiam creatam & creabilem, ut supra ostensum est: Ergo nulla potest dari creatura quæ sit causa principalis gratiæ sanctificantis.

10.

Confirmatur: Producere gratiam in anima, est animam deificare, communicando ipsi physicum naturæ divinæ consortium: Sed deificare est solius Dei per modum causæ principalis; sicut ignire per modum causæ principalis est solius ignis, vel alterius continentis eminenter naturam ignis, puta Solis: Ergo solius Dei est, gratiam sanctificantem per modum causæ principalis producere.

Dices, hanc rationem probare quidem, nullam creaturam per virtutem sibi connaturalem posse principaliter producere gratiam, non tamen convincere, id non posse præstare per qualitatem aliquam sibi superadditam.

12.

Sed contra: Qualitas ista, vel esset gratia in tali creatura existens, vel aliqua alia qualitas à gratia distincta: Neutrum dici potest: Ergo ruit instantia. Probatur Minor in primis quoad secundum: quia omnis alia qualitas supernaturalis, distincta à gratia, secundum suam speciem est multò imperfectior ipsa gratia producta; cum gratia sit formalis participatio divinæ naturæ per modum naturæ: quod autem est formale principium producendi principaliter aliquem effectum, non debet esse imperfectius ipso effectu: Ergo qualitas illa superaddita non potest esse principium producendi principaliter gratiam. Probatur etiam Minor quoad primum: quia gratia non est qualitas productiva sui similis; alias unus Angelus, vel anima in gratia constituta, posset producere similem gratiam, aliosque habitus supernaturales in aliis, eosque sanctificare, quod nullus dicere audeat. Et ratio hujus videtur esse: quia gratia non est forma immediatè activa, sed mediatè solum, mediis scilicet virtutibus supernaturalibus, quæ se habent veluti ejus potentia & proprietates: At mediis virtutibus supernaturalibus non potest gratia producere aliam gratiam; nam vel illam produceret in eodem subjecto in quo ipsa est; & hoc non potest dici, quia alias duo accidentia solo numero distincta essent in eodem subjecto; vel in alio subjecto, & hoc etiam affirmari nequit,

quia virtutes supernaturales (idem dicendum de quolibet alio habitu) non agunt in exterius subiectum, quandoquidem agunt per actiones immanentes: Ergo &c.

13. Ex his inferes, nullam creaturam esse posse causam efficientem principalem virtutum supernaturalium: Nihil enim potest esse causa principalis proprietatum, quod non sit causa principalis formæ ad quam consequuntur: Sed virtutes supernaturales comparantur ad gratiam, veluti proprietates ad essentiam, ut docet Divus Thomas supra quæst. 110. art. 4. ad 1. Ergo nihil potest esse causa efficiens principalis illarum, quod non sit causa principalis gratiæ. At huius (subsumo) nulla datur, nec dari potest causa principalis, nisi Deus, ut ostensum est: Ergo nec virtutum supernaturalium. Unde virtus infusa sic ab Augustino definitur: *Virtus est bona qualitas mentis, quæ rectè vivitur, & nemo malè utitur, & quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Quibus verbis aperte declarat virtutes infusas, Theologicas, vel Morales, à solo Deo effectivè, & à nobis solum meritorie & dispositivè produci.

14. Dices: Per actus naturales homo effectivè causat virtutes acquisitas: Ergo pariter per actus supernaturales fidei, spei, & charitatis, virtutes illas supernaturales effectivè attingit, & non solum meritorie & dispositivè.

Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem: duplex enim assignari potest ratio discriminis. Prima est, quia actus naturalis, ut subordinatus potentie naturali, adæquat vel excedit in perfectione ipsum habitum acquisitum; non autem actus supernaturalis, etiam ut subordinatus potentie habenti auxilium supernaturale, habitum infusum. Secunda est, quia habitus supernaturales plus habent de ratione potentie, quam de ratione habitus, cum non solum dent facilius, sed simpliciter posse operari: actus autem secundus nusquam est effectivus illius actus primi qui dat simpliciter posse, ut patet inductione in naturalibus; actus enim visionis nec producit, nec intendit potentiam visivam, nec actus intellectionis potentiam intellectivam, quia actus secundus ex sua intrinseca ratione supponit potentiam: Ergo actus supernaturales, nec producant, nec intendunt effectivè habitus supernaturales, sed tantum meritorie & dispositivè ad eorum productionem vel intentionem concurrunt.

§. II.

Solvuntur objectiones.

15. Obijciunt in primis Adversarij plura Scripturæ testimonia, quibus insinuari videtur, Christum, ut est homo, esse causam physicam principalem nostræ gratiæ: dicitur enim Joan. 1. *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Jesum Christum facta est.* Ubi teste D. Thomâ ibi lect. 10. præfert Evangelista Christum Moyse, non solum quoad excellentiam operum, quia videlicet per Moysen data est lex, per Christum verò gratia & veritas; sed etiam quantum ad modum operandi, quia lex data est per Moysen, sicut per proponentem; gratia autem & veritas facta est per Christum, sicut per Dominum & Authorem. Item Joan. 10. Christus dicebat: *Ego sum osium, per me si quis introierit, salvabitur:* in ostio verò importat principalis autoritas, ut ait D. Thomas 3. p. quæst. 8. art. 6. ad 3. Unde idem S. Doctor in 4. dist. 5. quæst. 2. art. 2. quæ-

16. A stitunc, 2. sic habet: *Agens principale baptizando est ipse Deus per auctoritatem, & ipse Christus secundum quod homo*

Respondeo Christum respectu gratiæ, duplicem habuisse potestatem, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 64. art. 3. & 4. unam auctoritatis, seu principalis agentis, quæ ei convenit, quatenus est Deus: aliam excellentiæ, seu ministerij principalis, quæ ei competit ut est homo, in quantum ejus humanitas est instrumentum conjunctum Divinitati in persona; ob quam principalitatem docet S. Doctor art. 4. citato, posse potestatem excellentiæ nominari auctoritatem. Si ergo loca Scripturæ citata velimus intelligere de potestate auctoritatis, seu principalis agentis, dicendum est ea loqui de Christo non ut homine, sed ut Deo; seu de filio hominis, non ratione naturæ, sed ratione personæ, cui, cum sit Divina, & Deus, convenit esse causam principalem gratiæ. Si verò quis contendat hæc & similia Scripturæ testimonia de Christo ut homine, & de filio hominis, ratione naturæ, esse intelligenda, exponenda erunt de potestate excellentiæ, quæ auctoritas etiam appellatur, non quidem agentis principalis, sed instrumenti conjuncti, quod principalitatem quandam habet respectu instrumentorum separatorum.

Ad auctoritatem verò D. Thomæ desumptam ex libro 4. sententiarum, dicendum est, S. Doctor rem ibi non asserere, Christum esse agens principale physicum gratiæ, sed duntaxat morale, quatenus est causa principalis meritoria gratiæ, unde ibidem subdit: *Cujus meritum operatur in baptismo.* Et infra dist. 19. quæst. 1. art. 1. quæstionem 2. sic habet: *Potestas clavium in Christo est sicut in per se agente ad salutem nostram, per auctoritatem quidem, in quantum est Deus, sed per meritum, in quantum est homo. . . . & ideo dicitur quod habet clavem excellentiæ.*

Obijcies secundo: Causa quæ est in actu per formam nobiliorem effectui per eam producto, est principalis respectu illius: Sed Christi humanitas est in actu ad producendam gratiam nostram, per formam nobiliorem illâ: Ergo est causa principalis nostræ gratiæ. Major constat: Minor probatur. Christi humanitas est in actu ad producendam nostram gratiam, per suam gratiam habitualement; cum per illam constituatur caput hominum, & capitis sit in membra influere: Sed gratia Christi est longè nobilior nostrâ: Ergo humanitas Christi est in actu ad producendam gratiam nostram, per formam nobiliorem illâ.

Respondeo negando Minorem. Ad cujus probationem, distinguo Majorem: Est in actu per suam gratiam, secundum se & formaliter sumptam, nego Majorem: ut determinatam per aliquam virtutem ei superadditam, concedo Majorem, & Minorem, & nego Consequentiam.

19. E Explicatur solutio: Gratia Christi non est de se operativa, & productiva nostræ gratiæ, sed solum per virtutem instrumentalem ei superadditam, quæ imperfectior est gratiâ ipsâ tam Christi quam nostrâ; & propter hanc virtutem habet quod sit gratia capitalis influens in membra: ut autem Christi humanitas esset causa principalis physica nostræ gratiæ, esset necesse quod de se esset productiva gratiæ, vel quod virtus activa ei superaddita ad illius productionem, esset saltem æquè nobilis ac nostra gratia: de quo plura dicemus in Tractatu de Incarnatione.

Obijcies tertio: Qui causat principaliter ultimam dispositionem ad aliquam formam, ipsam